

Effekter av direktinvesteringar på svenskt näringsliv

Kent Eliasson, Pär Hansson och Markus Lindvert

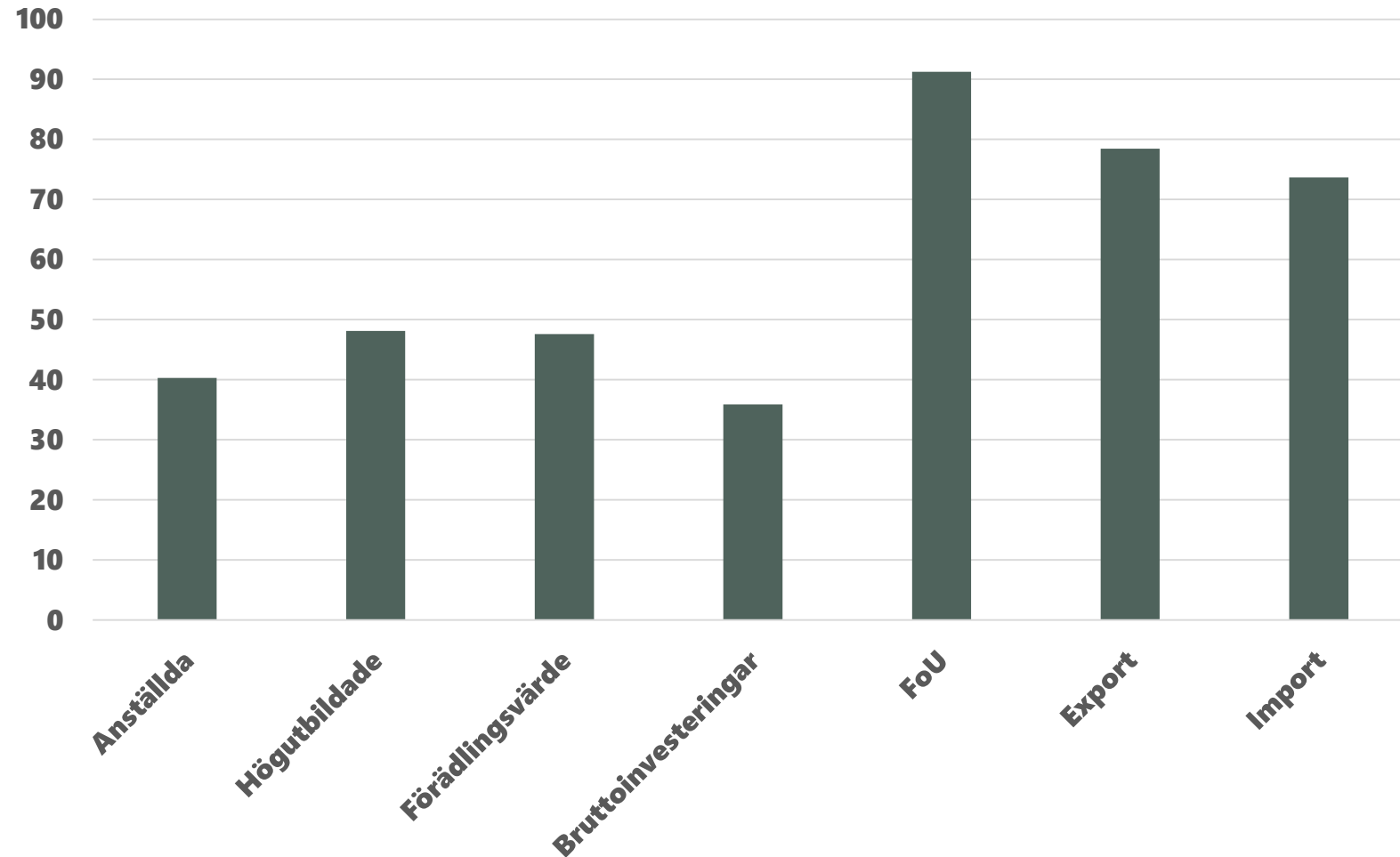
Vad vi har studerat

- Multinationella företags (MNFs) viktiga roll i svenskt näringsliv
- Vem gör **vad** och **var** inom MNF?
- Vad händer i svenska företag som köps upp av utländska företag?
- En ekonomisk genomgång av internationella investeringsavtal. Fördelar och nackdelar.

Hur ser den globala utvecklingen ut?

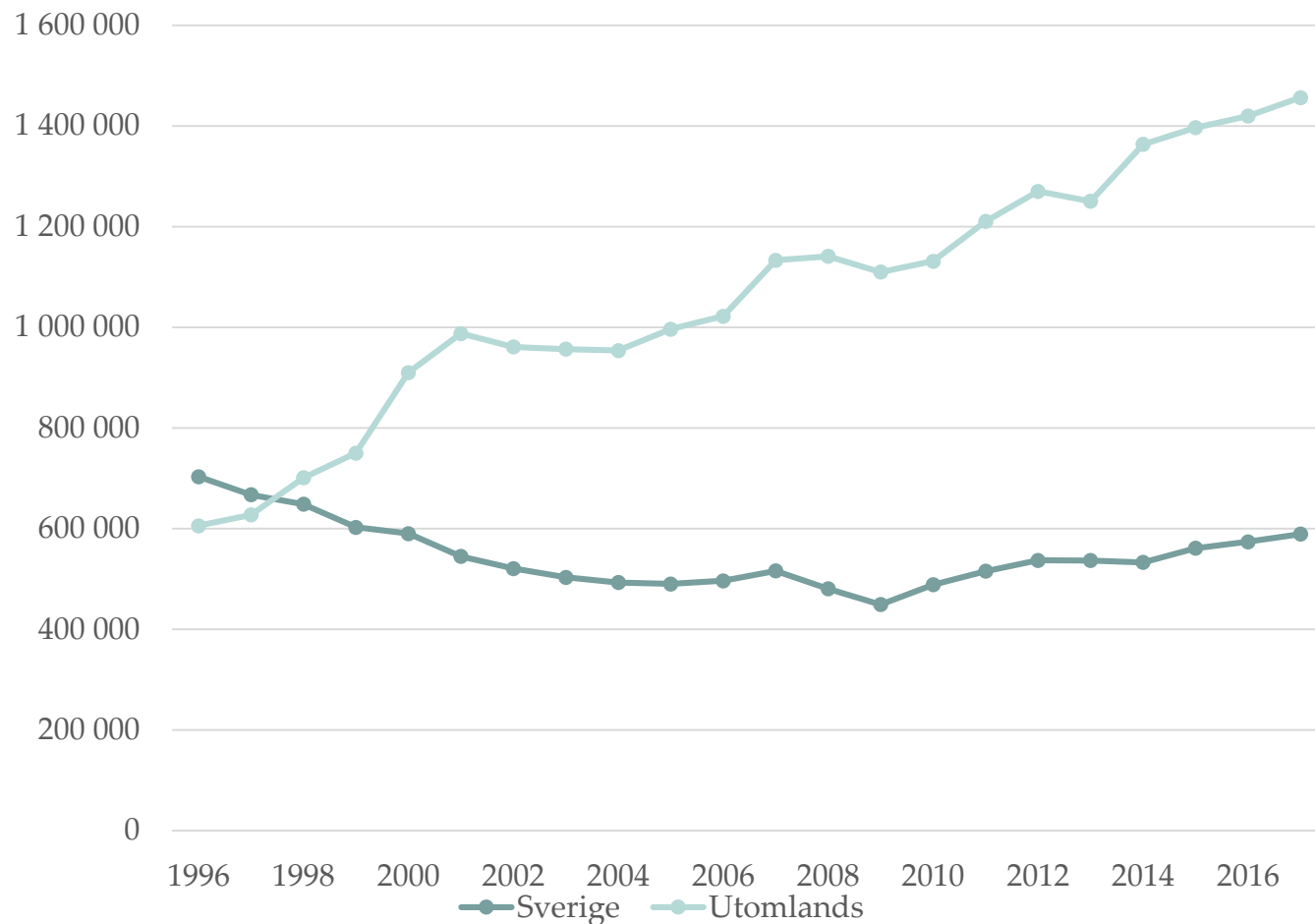
- Värdet av direktinvesteringarna i världen har ökat kraftigt de senaste 25 åren. Snabbare än både produktion och export.
- Sverige har relativt hög andel utgående direktinvesteringar och ingående direktinvesteringar (som andel av BNP).

MNF:s andel i svenskt näringsliv

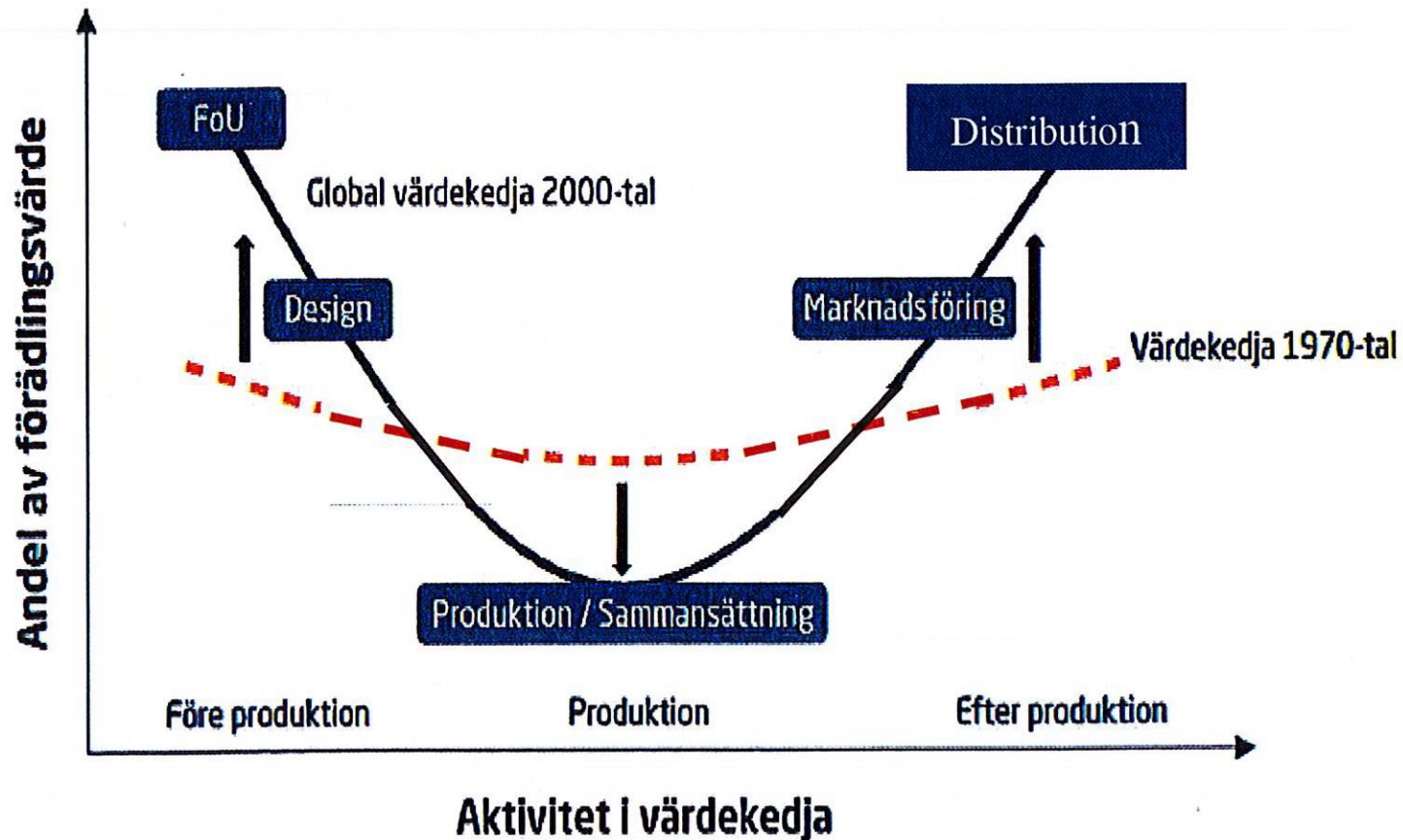
Källa: SCB, Företagens ekonomi, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), FoU inom företagssektorn och Utrikeshandelsstatistiken

Antal sysselsatta i svenska MNF

Källa: Tillväxtanalys, Svenska koncerner med dotterföretag utomlands

Den leende värdekedjan (smile curve) på 1970-talet och 2000-talet

Fragmentering och funktionell specialisering i Sverige

- Stora städer (Stockholm, Göteborg och Malmö):
Snabb sysselsättningstillväxt och hög andel högutbildad/kvalificerad arbetskraft.
Specialiserade på aktiviteter *före* och *efter produktion* samt *management*.
- Regionala centra och övriga regioner:
Långsammare sysselsättningstillväxt och lägre andel högutbildade/kvalificerad arbetskraft.
Specialiserade på aktiviteter i *produktion*.

De globala värdekedjorna inom MNF

- MNF organiserar verksamheten i globala värdekedjor i högre grad än andra företag
- Viss verksamhet utlokaliseras till dotterföretag i utlandet (offshoring). Övriga aktiviteter blir kvar och till och med expanderar i hemlandet (onshore)
- Ökad offshoring resulterar i ökad andel kvalificerad arbetskraft/högutbildade och minskad andel rutinartade jobb i Sverige

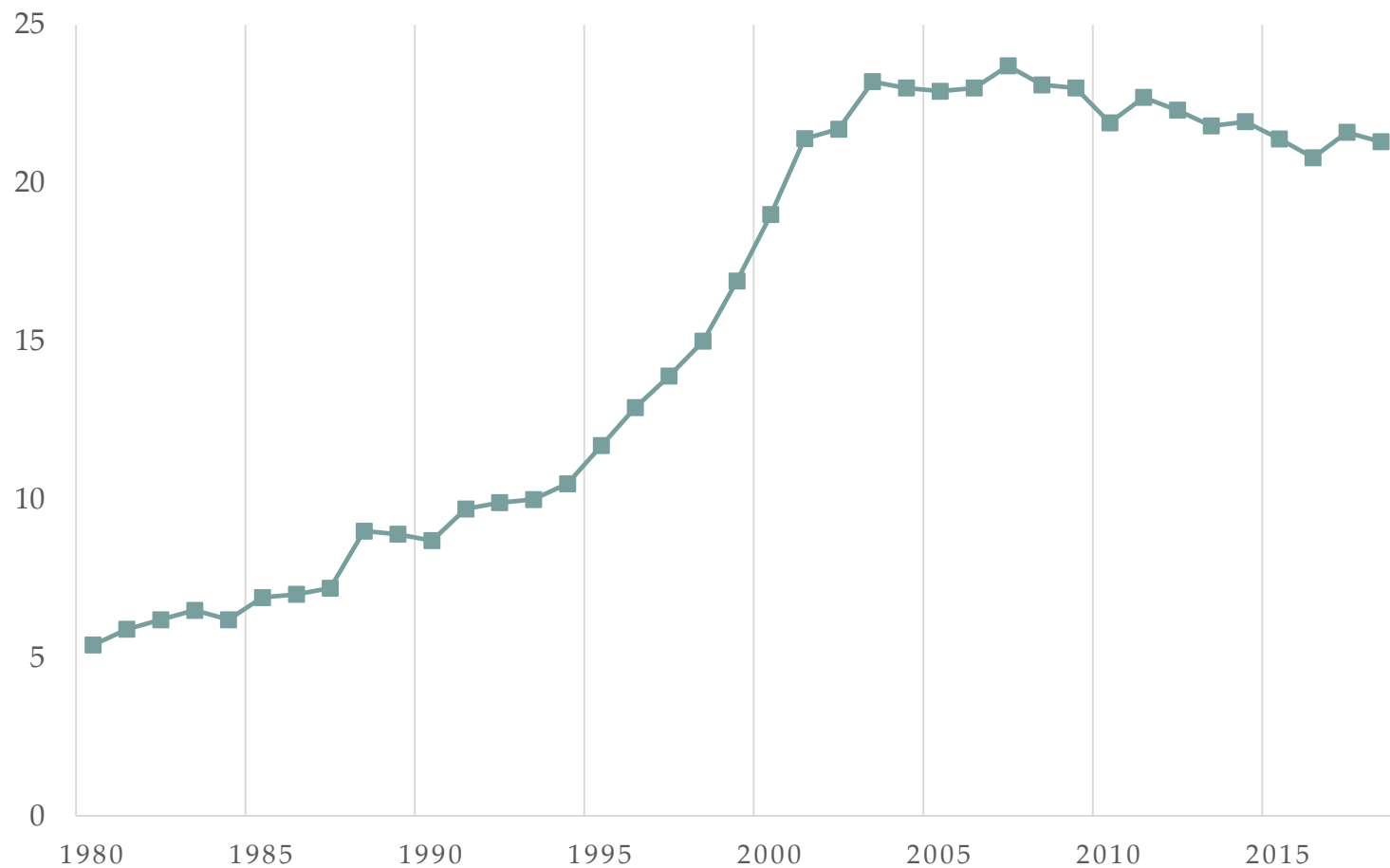
Funktionell specialisering på regional nivå och offshoring inom MNF I

- Offshoring inom svenska MNF:
 - (i) positivt relaterad till sysselsättningen i deras verksamheter i de stora städerna (eller inte påverkat den alls)
 - (ii) ingen inverkan på sysselsättningen i andra regioner i Sverige (eller negativt samband)
- Bidrar till att förklara varför sysselsättningen i MNF vuxit snabbare i stora städer än i andra regioner i Sverige.

Funktionell specialisering på regional nivå och offshoring inom MNF II

- Offshoring inom svenska MNF:
 - (i) positivt korrelerad med ökade andelar icke-rutinartade arbetsuppgifter och andelar högutbildade/kvalificerad arbetskraft i verksamheterna i stora städer
 - (ii) inget samband med andelarna i andra regioner
- Driver på utvecklingen mot en koncentration av kunskapsintensiva aktiviteter till stora städer
- Gynnas av tätheten i stora städer (agglomerationseffekter)
- Bidrar till divergens i ekonomisk tillväxt mellan regioner i Sverige

Andel anställda i utlandsägda företag

Källa: Tillväxtanalys, Utlandsägda företag

Utländska uppköp i svenskt näringsliv

- Andelen anställda i utlandsägda företag ökar kraftigt under slutet av 1990-talet. Förklaras av att ett antal stora svenska MNF blir utlandsägda
- Antalet nya utlandsägda företag stiger kraftigt kring 2000 och ligger sedan kvar på en hög nivå. Däremot inte särskilt många anställda som varje år berörs av uppköpen.
- Efter millennieskiftet köps många små företag upp av utländska företag, framför allt i tjänstesektorn.

Vad kännetecknar företag som blir utlandsägda?

- Högproduktiva med stor andel högutbildade (plocka russinen).
- Motiv: Komma åt användbar kunskap, teknologi och nyckelpersoner i de uppköpta företagen.
- Sannolikhet att köpa små svenska tjänsteföretag högre om de är lokaliserade i Stockholm
- Högre produktivitet i utlandsägda företag än i nationella företag (produktivitetspremie) förklaras delvis av selektion

Effekter av utländska uppköp på produktiviteten

- Produktiviteten växer snabbare i de företag som förvärvats av utländska företag än i snarlika svenskägda företag
- Produktiviteten ökar i små tjänsteföretag och stora industriföretag som förvärvats av utlandsägda företag. Det förra särskilt intressant mot bakgrund av många utländska uppköp av små tjänsteföretag

Omstrukturerings effekter i förvärvade företag

- Ökad andel kvalificerad arbetskraft (små tjänsteföretag och stora tillverkningsföretag)
- Expansion – sysselsättningsökning (alla företagsgrupper utom stora tillverkningsföretag)
- Ökad exportintensitet (alla företagsgrupper)
- Ökad importintensitet (alla företagsgrupper)

Slutsatser I

- Multinationella företag har en dominerande ställning i svenskt näringsliv
- Funktionell specialisering inom MNF medverkar till högt förädlingsvärde per anställd i svenskt näringsliv
- Offshoring inom MNF bidrar till ökad regional ekonomisk skillnad i Sverige

Slutsatser II

- Utländska uppköp leder till högre produktivitet och expansion, särskilt i förvärvade småföretag inom tjänstesektorn
- Väl utformade internationella investeringsavtal kan ha positiva ekonomiska effekter, men gamla avtal bör moderniseras och omförhandlas

Publicerat inom ramprojektet

- Effekter av direktinvesteringar i svenskt näringsliv. Rapport 2020:03
- Utländska uppköp – en genväg till högre produktivitet och expansion i mindre företag? PM 2020:06
- International investment agreements – efficient means to promote Swedish growth. PM 2019:09
- Regional employment effects of MNE offshoring. PM 2019:05
- (Decomposing value chains within Swedish multinationals. PM 2016:19)

Tack för mig!